Barvíř/barvířka textilií (kód: 31-040-H)

Autorizující orgán: Ministerstvo průmyslu a obchodu
Skupina oborů: Textilní výroba a oděvnictví (kód: 31)
Týká se povolání: Barvíř textilií
Kvalifikační úroveň NSK - EQF: 3

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Posuzování kvality a vhodnosti textilního materiálu pro barvení textilií	3
Řízení ovládacích panelů kontinuálních linek pro barvení textilních materiálů	3
Příprava barev, chemikálií, roztoků, mas a záhustek pro barvení textilií podle předepsaných receptur	3
Seřizování, ošetřování a údržba strojů, linek a zařízení pro barvení textilních materiálů	3
Obsluha strojů a zařízení pro barvení textilních materiálů s používáním různých druhů barviv	3
Posuzování kvality obarvených textilií	3

Platnost standardu

Standard je platný od: 19.06.2020

Kritéria a způsoby hodnocení

Posuzování kvality a vhodnosti textilního materiálu pro barvení textilií

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s výrobním příkazem pro posouzení kvality textilního materiálu	Praktické předvedení
b) Prohlédnout materiál podle příslušného pracovního postupu, etalonu nebo klasifikačního řádu	Praktické předvedení
c) Odstranit odstranitelné vady textilního materiálu	Praktické předvedení
d) Vyřadit textilní materiál nevhodný pro barvení na základě zjištěných vad podle příslušného klasifikačního řádu	Praktické předvedení
e) Zaevidovat výsledky kontroly textilního materiálu	Praktické předvedení
f) Rozhodnout o opravě vyřazeného textilního materiálu nebo o dalším postupu (modelová situace)	Praktické předvedení
g) Připravit podklady pro vyřízení reklamace na dodaný vadný textilní materiál (modelová situace)	Praktické předvedení
h) Podat informaci k opatřením na odstranění nekvalitní produkce (distributorům materiálu, úpravářům, mistrovi) a zkontrolovat splnění přijatých opatření (modelová situace)	Praktické předvedení
i) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat povinné osobní ochranné pracovní prostředky pro obsluhu strojů a práci v barevně (ochrana zraku, ochrana proti potřísnění chemikáliemi)	Praktické předvedení
j) Použít přístroje ke zjišťování měr a vah textilního materiálu (metry, váhy), použít klasifikační řády a etalony, vysvětlit pravidla pro metrologii	Praktické předvedení
k) Prokázat znalosti textilních materiálů (druhy, vlastnosti) a textilií (druhy, konstrukce, parametry, vady)	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Řízení ovládacích panelů kontinuálních linek pro barvení textilních materiálů

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s výrobním příkazem pro řízení ovládacích panelů kontinuálních linek pro barvení textilních materiálů	Praktické předvedení
b) Provést příslušné pracovní a technologické úkony, předvést a vysvětlit úkony spojené s obsluhou strojních zařízení a jejich částí (spínače, ventily, ovládací panely)	Praktické předvedení a ústní ověření
c) Kontrolovat průběžně chod strojního zařízení, zadané parametry a požadovaný výpad zboží, korigovat chod strojního zařízení v souladu s technologickým postupem za účelem dosáhnout požadované úrovně kvality barvení	Praktické předvedení a ústní ověření
d) Odebrat vzorky a provést mezioperační kontrolu kvality průběhu operace podle předpisu, výsledky zaevidovat	Praktické předvedení
e) Zaznamenat produkci za směnu	Praktické předvedení
f) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat povinné osobní ochranné pracovní prostředky pro obsluhu strojů a práci v barevně (ochrana zraku, ochrana proti potřísnění chemikáliemi)	Praktické předvedení
g) Použít měřicí přístroje pro konkrétní kontinuální linku (číst údaje na tlakoměrech nebo teploměrech nebo měřit produkci nebo číst údaje o rychlosti průchodu materiálu linkou)	Praktické předvedení a ústní ověření
h) Prokázat znalosti účelů a principů barvení textilních materiálů (způsoby a metody barvení, podmínky ovlivňující způsob vytažení barviva)	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Příprava barev, chemikálií, roztoků, mas a záhustek pro barvení textilií podle předepsaných receptur

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s výrobním příkazem pro přípravu barev, chemikálií, roztoků, mas a záhustek podle předepsaných receptur	Praktické předvedení
b) Připravit chemikálie a roztoky podle technologického postupu a výrobního předpisu	Praktické předvedení
c) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat povinné osobní ochranné pracovní prostředky pro obsluhu strojů a práci v barevně (ochrana zraku, ochrana proti potřísnění chemikáliemi)	Praktické předvedení
d) Použít měřicí přístroje při přípravě barev, chemikálií, roztoků, mas a záhustek	Praktické předvedení
e) Prokázat znalosti textilních materiálů (druhy, vlastnosti) a textilií (druhy, konstrukce, parametry, vady) se zaměřením na jejich chemismus a koloristitku	Písemné ověření
f) Prokázat znalosti účelů a principů barvení (skupiny barviv podle materiálu a způsobu aplikace, barvířské výpočty, výpočty receptur) se zaměřením na jejich chemismus a koloristiku	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Seřizování, ošetřování a údržba strojů, linek a zařízení pro barvení textilních materiálů

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Nastavit parametry (rychlosti, teploty, časy) podle technologických předpisů	Praktické předvedení
b) Vyčistit, namazat, provést jednoduché úkony údržby dané pro obsluhu na stroji podle harmonogramu preventivní péče	Praktické předvedení a ústní ověření
c) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat osobní ochranné pracovní prostředky při práci v barevně textilních materiálů	Praktické předvedení a ústní ověření
d) Prokázat znalosti druhů strojů, linek a zařízení pro barvení textilních materiálů a zásad péče o přidělené stroje	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Obsluha strojů a zařízení pro barvení textilních materiálů s používáním různých druhů barviv

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s výrobním příkazem pro obsluhu strojů a zařízení pro barvení textilních materiálů s používáním různých druhů barviv	Praktické předvedení
b) Zavést textilii do stroje a vložit materiál (přízi na x-cívkách, v přadenech nebo osnovní vál) do barvicího aparátu a provést příslušné pracovní a technologické úkony (navést textilii do stroje, projet běhoun, navléknout x-cívky na šavli, trn, tyč vložky, zavěšovací hůl, navléknout přadena na zavěšovací hůl, napustit a vypustit lázně, zahřát a zchladit stroj nebo jeho část - válce), předvést a vysvětlit úkony spojené s obsluhou strojních zařízení a jejich částí (spínače, ventily, ovládací panely)	Praktické předvedení a ústní ověření
c) Kontrolovat průběžně chod strojního zařízení, zadané parametry a požadovaný výpad zboží, korigovat chod strojního zařízení v souladu s technologickým postupem za účelem dosáhnout požadované úrovně kvality barvení	Praktické předvedení a ústní ověření
d) Vyměnit zboží na předloze: manipulovat se zbožím za pomoci ojky, tj. s podvozky s nábaly a paletami, sešít konce předchozího pásu textilie se začátkem následujícího pásu textilie pro navedení do stroje, nebo vložit vložku s x-cívkami nebo osnovní vál do stroje za pomoci jeřábové drážky	Praktické předvedení
e) Vyměnit zboží na výpadu: oddělit zboží po navedení strojem, manipulovat se zbožím za pomoci ojky, tj. s podvozky s nábaly a paletami, rozpojit sešitý konec předchozího pásu textilie od začátku následujícího pásu textilie pro odvezení od stroje, nebo vyjmout vložku s x-cívkami nebo osnovní vál za pomoci jeřábové drážky	Praktické předvedení
f) Odebrat vzorky a provést mezioperační kontrolu kvality průběhu operace podle předpisu, výsledky zaevidovat	Praktické předvedení
g) Zaznamenat produkci za směnu	Praktické předvedení
h) Vyčistit a vymýt stroj mezi technologickými dávkami	Praktické předvedení
i) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat povinné osobní ochranné pracovní prostředky při obsluze strojů a práci v barevně (ochrana zraku, ochrana proti potřísnění chemikáliemi)	Praktické předvedení
j) Použít přístroje ke zjišťování měr, vah a správného odstínu vybarvení (spektrofotokolorimetr)	Praktické předvedení
k) Prokázat znalosti účelů a principů barvení (způsoby a metody barvení, skupiny barviv podle materiálu a způsobu aplikace, podmínky ovlivňující způsob vytažení barviva) při používání různých druhů barviv	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Posuzování kvality obarvených textilií

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s referenčními vzorky pro posuzování kvality a předpisy pro klasifikaci obarvených textilií	Praktické předvedení
b) Označit, případně doznačit vady podle příslušného pracovního postupu, etalonu nebo klasifikačního řádu	Praktické předvedení
c) Posoudit barevnou odchylku výsledného barvení od referenčního vzorku pomocí šedé stupnice	Praktické předvedení
d) Ověřit stálost vybarvení základními zkouškami orientačně na otěr a v praní (jen ve vodě)	Praktické předvedení
e) Zaevidovat výsledky posouzení kvality obarvených textilií	Praktické předvedení
f) Rozhodnout o opravě nebo o dalším postupu (modelová situace)	Praktické předvedení
g) Informovat nadřízeného pracovníka a navrhnout případnou opravu vyřazeného textilního materiálu nebo další postup (modelová situace)	Praktické předvedení
h) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat povinné osobní ochranné pracovní prostředky pro obsluhu strojů a práci v barevně (ochrana zraku, ochrana proti potřísnění chemikáliemi)	Praktické předvedení
i) Použít měřicí a zkušební přístroje (váhy, šedá stupnice, crockmeter, případně spektrofotometr)	Praktické předvedení
j) Prokázat znalosti textilních materiálů (druhy, vlastnosti) důležité pro barvení a hodnocení výsledků barvení	Písemné ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

Autorizovaná osoba informuje, které doklady musí uchazeč předložit, aby zkouška proběhla v souladu s platnými právními předpisy.
Před zahájením vlastního ověřování musí být uchazeč seznámen s pracovištěm a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO), o čemž bude autorizovanou osobou vyhotoven a uchazečem podepsán písemný záznam.

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby, je oprávněna předčasně ukončit zkoušku, pokud vyhodnotí, že v důsledku činnosti uchazeče bezprostředně došlo k ohrožení nebo bezprostředně hrozí nebezpečí ohrožení zdraví, života a majetku či životního prostředí. Zdůvodnění předčasného ukončení zkoušky uvede AOs do Záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Uchazeč může ukončit zkoušku kdykoliv v jejím průběhu, a to na vlastní žádost.

Zdravotní způsobilost pro vykonávání pracovních činností této profesní kvalifikace je vyžadována a prokazuje se lékařským potvrzením (odkaz na povolání v NSP - https://www.nsp.cz/jednotka-prace/barvir-textilii#zdravotni-zpusobilost).

Uchazeči bude zadáno obarvit textilní materiál.

Zkouška bude probíhat za běžného provozu při barvení textilních materiálů, při kterém s ohledem na charakter výroby jde o velké finanční hodnoty zpracovávaných materiálů, strojů a linek a o kvalitu vyrobeného produktu. Aby se zamezilo finančním ztrátám, je žádoucí, aby uchazeč u každé prověřované odborné kompetence vykonával prakticky ty operace nebo pracovní úkony (viz kritéria hodnocení), které nezpůsobí finanční ztráty, tj. některé postupy simuluje, nebo některé pracovní úkony operací vykonává, pokud stroj není v chodu, nebo vykonává některé pracovní úkony operací pod dohledem řádné obsluhy, nebo vykonává pracovní úkony operací určené zkoušejícím a ostatní operace popíše nebo vysvětlí zkoušejícímu, vybrané úkony operací vykonává paralelně nebo ve spolupráci s řádnou obsluhou strojů a zařízení.

Uchazeč dostane komplexní úkol a bude vykonávat operace (pracovní úkony) náležející k odborné kompetenci, zkoušející bude sledovat a hodnotit plnění úkolů. Zkoušející bude sledovat uchazeče v průběhu plnění zadaného úkolu také z hlediska dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, tj. jak si vede při obsluze strojů a jak se pohybuje v provozu textilní výroby. Vzhledem k charakteru výroby (barvení textilních materiálů) a k provozním podmínkám, v nichž bude probíhat zkoušení, jsou dále uvedeny konkrétní postupy zkoušení pro každou odbornou kompetenci.

Odborná kompetence **Posuzování kvality a vhodnosti textilního materiálu pro barvení textilií**: Operace uvedené v kritériích hodnocení a), b), c), d), f), h), i) a j) bude uchazeč provádět před autorizovanou osobou pod dohledem provozního pracovníka, při plnění kritéria hodnocení e) a g) bude uchazeč zaznamenávat údaje do formulářů připravených pro vykonání zkoušky.

Odborná kompetence **Řízení ovládacích panelů kontinuálních linek pro barvení textilních materiálů**: Operace uvedené v kritériích hodnocení a), b), c), d), f) a g) bude uchazeč provádět před autorizovanou osobou pod dohledem provozního pracovníka, při plnění kritéria hodnocení e) bude uchazeč zaznamenávat údaje do formulářů připravených pro vykonání zkoušky.

Odborná kompetence **Příprava barev, chemikálií, roztoků, mas a záhustek pro barvení textilií podle předepsaných receptur**: Operace uvedené v kritériích hodnocení a) až d) bude uchazeč provádět před autorizovanou osobou pod dohledem provozního pracovníka.

Odborná kompetence **Seřizování, ošetřování a údržba strojů, linek a zařízení pro barvení textilních materiálů**: Operace uvedené v kritériích hodnocení a) až c) bude uchazeč provádět před autorizovanou osobou pod dohledem provozního pracovníka.

Odborná kompetence **Obsluha strojů a zařízení pro barvení textilních materiálů s používáním různých druhů barviv**: Operace uvedené v kritériích hodnocení a) až f), h), i) a j) bude uchazeč provádět před autorizovanou osobou pod dohledem provozního pracovníka, při plnění kritéria hodnocení g) bude uchazeč zaznamenávat údaje do formulářů připravených pro vykonání zkoušky.

Odborná kompetence **Posuzování kvality obarvench textilií**: Operace uvedené v kritériích hodnocení a), b), c), d), f), h) a i) bude uchazeč provádět před autorizovanou osobou pod dohledem provozního pracovníka, při plnění kritéria hodnocení e) a g) bude uchazeč zaznamenávat údaje do formulářů připravených pro vykonání zkoušky.

Při ověřování splnění kritérií hodnocení založených na formě praktického předvedení je třeba přihlížet především k bezpečnému provádění všech úkonů a ke kvalitě zhotoveného výrobku.

Autorizovaná osoba připraví minimálně jednu modelovou situaci ke kritériím hodnocení, u kterých je modelová situace uvedena.

Autorizovaná osoba zpracuje seznam strojového vybavení (používaných strojů a zařízení v rozsahu hodnoticího standardu) a umožní uchazeči se s ním seznámit v předstihu (minimálně 1 týden) před zkouškou.

Uchazeč si zajistí pracovní oblečení a pracovní obuv podle požadavků BOZP pracoviště, na kterém zkouška probíhá.

Písemné ověření probíhá formou písemného testu. Testy vytváří autorizovaná osoba na základě pravidel stanovených v hodnoticím standardu. Test může být uchazečům zadán v elektronické podobě.

Pravidla pro aplikaci písemných testů jako způsobu ověřování
Soubor otázek pro testy stanovuje autorizovaná osoba podle požadavků hodnoticího standardu. Musí přitom splňovat následující pravidla:
A. Testy pro jednotlivé uchazeče musí být generovány z dostatečně velkého souboru otázek, aby bylo umožněno řádově několik desítek různě sestavených testů.
B. Při každé zkoušce musí být ověřeny všechny kompetence kvalifikačního standardu. To znamená, že v případě, kdy se některé kompetence nebo kritéria ověřují pomocí testů, musí být splněny následující podmínky:
B1. Pro celkový soubor otázek, z něhož se generují jednotlivé testy:
Pro každé kritérium a pro každé téma uvedené v kritériích existuje několik otázek.
B2. Pro jednotlivé vygenerované testy:
Každý uchazeč má ve svém testu pro každé kritérium (u něhož je test způsobem ověření a v návaznosti na pokyn o tom, která kritéria je třeba u zkoušky splnit) a pro každé téma uvedené v kritériích alespoň jednu otázku.
B3. Pro úspěšné splnění požadavků testu:
Za úspěšné splnění testu se považuje 70 % správně zodpovězených otázek s tím, že pro každé kritérium musí být správně zodpovězeno alespoň 50 % otázek.

Výsledné hodnocení

Zkoušející hodnotí uchazeče zvlášť pro každou kompetenci a výsledek zapisuje do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Výsledné hodnocení pro danou kompetenci musí znít „splnil“ nebo „nesplnil“ v závislosti na stanovení závaznosti, resp. nezávaznosti jednotlivých kritérií u každé kompetence. Výsledné hodnocení zkoušky zní buď „vyhověl“, pokud uchazeč splnil všechny kompetence, nebo „nevyhověl“, pokud uchazeč některou kompetenci nesplnil. Při hodnocení „nevyhověl“ uvádí zkoušející vždy zdůvodnění, které uchazeč svým podpisem bere na vědomí.

Počet zkoušejících

Zkouška probíhá před jednou autorizovanou osobou; zkoušejícím je jedna autorizovaná fyzická osoba s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci anebo jeden autorizovaný zástupce autorizované podnikající fyzické nebo právnické osoby s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci.

Požadavky na odbornou způsobilost autorizované osoby, resp. autorizovaného zástupce autorizované osoby

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby musí splňovat alespoň jednu z následujících variant požadavků:

a) Střední vzdělání s výučním listem v oboru vzdělání zaměřeném na výrobu nebo zušlechťování textilií a střední vzdělání s maturitní zkouškou a alespoň 5 let odborné praxe ve výrobě nebo zušlechťování textilií nebo ve funkci učitele praktického vyučování nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech.
b) Střední vzdělání s maturitní zkouškou v oblasti textilní výroby a alespoň 5 let odborné praxe zaměřené na výrobu nebo zušlechťování textilií nebo ve funkci učitele praktického vyučování nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech.
c) Vyšší odborné vzdělání se zaměřením na textilní technologie a alespoň 5 let odborné praxe zaměřené na výrobu nebo zušlechťování textilií nebo ve funkci učitele praktického vyučování nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech.
d) Vysokoškolské vzdělání se zaměřením na textilní technologie a alespoň 5 let odborné praxe zaměřené na výrobu nebo zušlechťování textilií nebo ve funkci učitele odborných předmětů nebo ve funkci učitele praktického vyučování nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech.
e) Profesní kvalifikace 31-040-H Barvíř/barvířka textilií a střední vzdělání s maturitní zkouškou a alespoň 5 let odborné praxe zaměřené na výrobu nebo zušlechťování textilií.

Žadatel o udělení autorizace prokazuje splnění požadavků na odbornou způsobilost autorizujícímu orgánu, a to předložením dokladu nebo dokladů o získání odborné způsobilosti v souladu s hodnoticím standardem této profesní kvalifikace, nebo takovým postupem, který je v souladu s požadavky uvedenými v hodnoticím standardu této profesní kvalifikace autorizujícím orgánem stanoven.

Žádost o udělení autorizace naleznete na internetových stránkách autorizujícího orgánu: Ministerstvo průmyslu a obchodu, www.mpo.cz

Nezbytné materiální a technické předpoklady pro provedení zkoušky

Pro zajištění zkoušky podle tohoto hodnoticího standardu je třeba mít k dispozici dílnu v reálném provozu vybavenou na odpovídající úrovni, tzn. minimálně následující materiálně-technické vybavení:

- Osobní ochranné pracovní prostředky
- Stroje nebo linky na barvení textilních materiálů včetně zpracovávaného textilní materiálu
- Výrobní předpisy, technologické postupy pro barvevní textilních materiálů
- Formuláře pro zaznamenávání údajů sledovaných při barvení textilií (formuláře pro zaznamenání produkce za směnu pro jednotlivá pracoviště, formuláře evidence kontrol textilního materiálu, formuláře pro evidenci výsledků posuzování kvality obarvených textilií)
- Pracovní pomůcky (šicí stroj pro sešívání dílců, vozík s materiálem, ojka na velkonábal, velkonábal s materiálem, nůžky, nádoby na míchání barev)
- Měřicí přístroje (metry, váhy, spektrofotokolorimetr, crockmeter nebo spektrofotometr), klasifikační řád a etalony pro posuzování kvality textilních materiálů, šedá stupnice
- Přísun potřebné energie odpovídající bezpečnostním a hygienickým předpisům
- Místnost pro písemnou část zkoušky, psací potřeby, formuláře s testy, popřípadě PC a testy připravené v elektronické podobě

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby musí zajistit, aby pracoviště byla uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro vykonání zkoušky z hlediska BOZP odpovídaly bezpečnostním požadavkům a hygienickým limitům na pracovní prostředí a pracoviště.

K žádosti o udělení autorizace žadatel přiloží seznam materiálně-technického vybavení dokládající soulad s požadavky uvedenými v hodnoticím standardu pro účely zkoušky. Zajištění vhodných prostor pro provádění zkoušky prokazuje žadatel odpovídajícím dokladem (např. výpis z katastru nemovitostí, nájemní smlouva, dohoda) umožňujícím jejich užívání po dobu platnosti autorizace.

Doba přípravy na zkoušku

Uchazeč má nárok na celkovou dobu přípravy na zkoušku v trvání 30 minut. Do doby přípravy na zkoušku se nezapočítává doba na seznámení uchazeče s pracovištěm a s požadavky BOZP a PO.

Doba pro vykonání zkoušky

Celková doba trvání vlastní zkoušky jednoho uchazeče (bez času na přípravu a přestávky) je 8 až 10 hodin (hodinou se rozumí 60 minut). Zkouška je rozložena do více dnů. Doba trvání písemného testu jednoho uchazeče je 60 minut.

Autoři standardu

Autoři hodnoticího standardu

Hodnoticí standard profesní kvalifikace připravila SR pro textilní, oděvní a kožedělný průmysl, ustavená a licencovaná pro tuto činnost HK ČR a SP ČR.

Na tvorbě se dále podílely subjekty zastoupené v pracovní skupině:
MILETA, a. s., Hořice
VEBA, textilní závody, a. s., Broumov
HYBLER TEXTIL, s. r. o., Semily